

Înșelăciunea săvârșită cu prilejul executării unui contract

Lector univ. dr. Nelu Viorel Cătuna
Universitatea de Vest Timișoara

La tromperie prevue par l'article 215 alin.3 du Code penal, commise a l'occasion de l'expression de l'accord ou de l'exécution d'un contrat, est traitée par la littérature de spécialité comme une modalité spéciale de commission de cette infraction.

Mais les modalités de commission de l'infraction a l'occasion de l'expression de l'accord et celles utilisées pendant l'exécution du contrat, sont tout à fait différentes, les deuxièmes s'éloignant du texte légal, et devenant d'une certaine manière, atypique.

Infrațiunea de înșelăciune în forma prevăzută de art. 215 alin.3 din Codul penal săvârșită cu prilejul încheierii sau executării unui contract, este tratată în literatura de specialitate, pe bună dreptate, ca o modalitate specială de comitere a acestei infrațiuni.¹

Totuși, modalitățile de comitere a infrațiunii cu ocazia încheierii contractului și cele utilizate pe parcursul executării contractului sunt cu totul deosebite, cea din urmă îndepărtându-se de textul incriminator și devenind oarecum atipică.

Astfel, cu ocazia încheierii contractului, una dintre cele două părți va putea utiliza manopere de inducere în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în scopul de a obține pentru sine sau pentru altul a unui folos material.

Pe parcursul executării contractului, odată realizată inducerea în eroare cu ocazia încheierii, persoana menționată poate fi menținută în eroare respectivă până în momentul în care își va da seama ca a fost înșelată.

Se pune problema cum se va realiza inducerea sau menținerea în eroare a persoanei pe timpul exercitării contractului, când cadrul contractual a fost stabilit fără inducerea în eroare la momentul inițial al încheierii contractului.

În general, după exprimarea consimțământului, părțile trec la executarea obligațiilor asumate și contactul direct dintre acestea ia sfârșit, nemaexistând posibilitatea fizică de a se acționa în sensul unei induceri în eroare prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, așa cum prevede alin.1 al articolului 215 din Codul penal.

Totuși, și pe parcursul executării contractului poate exista o inducere în eroare a celeilalte părți și/sau menținerea în eroare a acesteia prin executarea obligațiilor asumate în așa fel încât, dacă cel în eroare ar fi cunoscut nu ar fi încheiat sau executat contractul în condițiile stipulate.

De menționat că eroarea care se induce pe parcursul executării obligațiilor asumate prin contract nu poate să conste în neexecutarea acestor obligații ci în executarea lor, în așa fel încât să se schimbe cu totul condițiile stabilite cu ocazia încheierii contractului iar noile

¹ Matei Basarab, Viorel Pașca, Gh.Mateuț, T.Medeanu, C-tin Butiuc, Mircea Badila, Radu Bodea, P.Dungan, V.Mirișan, Ramiro Mancaș, Cristian Mihăeș, *Codul penal comentat, vol. II.Parte specială*, Editura Hamangiu 2008, pag.460 și urm.

împrejurări devin inacceptabile pentru cel înșelat, dar dacă le-ar fi cunoscut nu ar fi consimțit la încheierea contractului sau la executarea lui.

Vom încerca să demonstrăm cele expuse cu ajutorul unei spețe cercetate de parchet în care s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală a învinutului pe motiv că nu a realizat inducerea în eroare prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, împrejurare esențială pentru relevanța penală a faptei.

Astfel, societatea reclamantă a solicitat învinutului proiectarea unui model de lift de trepte, încheindu-se un contract în acest sens, valoarea proiectului fiind de 21.000 euro, sumă achitată de către reclamantă.

În vederea asigurării protecției viitorului produs, părțile au convenit asupra unei clauze de exclusivitate în favoarea reclamantei, inventatorul având obligația de a depune invenția la OSIM în vederea înregistrării.

La 27 februarie 2003 proiectul a fost finalizat și depus la OSIM eliberându-se brevetul de invenție la data de 30 septembrie 2005 pe numele inventatorului și nu pe cel al societății beneficiare a invenției.

Menționăm că documentația pentru OSIM a fost completată și depusă la respectiva instituție de către inventator, personal, acesta inserând în rubrica beneficiar al invenției propriul nume, și nu pe cel al societății beneficiare, încălcând în acest fel clauza de exclusivitate prevăzută în contract.

Mai mult, după aproximativ o lună de la data eliberării brevetului de invenție, inventatorul vinde invenția unei alte societăți, fără a o încunoștința asupra situației reale a acesteia.

După cum se poate observa, din cele expuse mai sus, consimțământul părților cu ocazia încheierii contractului a fost dat în mod valabil, ambele părți trecând la executarea cu bună credință a obligațiilor asumate, executarea invenției pe de o parte și plata prețului prestației, pe de altă parte.

Inducerea în eroare din partea inventatorului a intervenit în momentul întocmirii formalităților pentru înregistrarea invenției la OSIM prin completarea la rubrica beneficiar al invenției a propriului său nume și nu pe cel al societății beneficiare a invenției.

Practic, acțiunea de inducere în eroare prin prezentarea unei fapte adevărate ca mincinoase sau a unei fapte mincinoase ca adevărate s-a făcut în fața OSIM și nu a societății reclamante așa cum prevede textul incriminator.

În raport cu OSIM care a fost indus în eroare de către inventator nu putem vorbi de săvârșirea vreunei infracțiuni de înșelăciune, ci eventual de infracțiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată, prevăzută și pedepsită de art.290 alin.1 din codul penal sau fals în declarații prevăzută și pedepsită de art.292 c. Penal și uz de fals prevăzută de art.291 cod penal.

Dar clauza de exclusivitate prevăzută în contract obliga pe inventator ca la îndeplinirea obligației de depunere a invenției la OSIM să aibă o anumită atitudine: cea de a înscrie invenția pentru altul (societatea reclamantă), el acționând în numele altuia și nu în nume propriu.

Este evident că prin schimbarea beneficiarului invenției au fost modificate total condițiile stabilite cu ocazia încheierii contractului iar în condițiile prezente societatea reclamantă nu ar fi acceptat încheierea contractului. (cine ar comanda și plăti un produs știind că nu va putea beneficia de el?)

Frauda specifică dreptului penal este determinată de orice viclenie, manoperă frauduloasă sau de inducere în eroare comisă cu intenție directă sau indirectă, fără de care subiectul pasiv nu ar fi acceptat încheierea sau derularea convenției.²

În raport cu clauza de exclusivitate, completarea unui alt beneficiar al invenției constituie o manoperă frauduloasă, iar viclenia, utilizată cu acea ocazie, este dovedită prin conduita ulterioară a inventatorului de a vinde ulterior invenția unei alte persoane.

Fără respectiva manoperă actul doi, de vânzare a invenției nu ar mai fi putut avea loc, motivația modificării beneficiarului fiind tocmai crearea premisei necesare pentru vânzarea invenției.

Profilul psihologic al inventatorului din speță poate fi completat prin cea de-a doua infracțiune de înșelăciune pe care a comis-o în raport cu societatea cumpărătoare a invenției, pe care cu ocazia încheierii contractului de vânzare –cumpărare nu a informat-o că vinde un drept care nu îi aparține, prezentându-se în mod mincinos ca proprietar al invenției.

În concluzie, sperăm că prin speța prezentată am putut demonstra atipicitatea modalității de săvârșire a infracțiunii de înșelăciune cu ocazia executării unui contract, atipicitate corect sesizată de teoria penală și de instanțele judecătorești.

² CA Cluj Napoca, decizia penală 270/2001 în B.J. 2001, pag.527, citată de M. Basarab, op.cit., pag.461